

Mottagare
Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
KN 2024/02249

Yttrande över remiss från Regeringskansliet, Klimat- och näringslivsdepartementet, avseende promemorian *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi*

Lunds kommun har beretts möjlighet att yttra sig avseende promemorian *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi* (KN 2024/02249).

Inledningsvis instämmer Lunds kommun med att det finns ett behov av att reformera avfallslagstiftningen för att öka materialåtervinning och bidra till en mer cirkulär ekonomi. I promemorian finns flera förslag som bedöms som positiva och som bland annat kan bidra till att minska brottslighet inom området.

Lunds kommuns anser att promemorian i sig spänner över ett område som skulle varit betjänt av en statlig offentlig utredning för att säkerställa att förslagens konsekvenser är behövligt belysta och övervägda samt att berörda organisationer och myndigheter är vederbörligen hörda. Lunds kommun vill också påpeka att det i Sverige inte finns ett mål att totalt sätt minska avfallsmängderna, vilket borde införas.

Lunds kommun vill även framföra att det saknas en bedömning av vilka konsekvenser förslagen medför, till exempel en flytt av ansvaret för hanteringen av förbrukat matfett från kommunen till verksamhetsutövare, eller hur organiseringen av tillsynsansvaret kan påverka arbetet mot illegal avfallshantering. Lunds kommuns bedömning är att illegal avfallshantering inte enbart kan lösas genom att tillsynsansvaret flyttas, utan även behöver kompletteras med förändringar på straffrättsidan. Därför vore en samordning med *Miljöstraffrättsutredningen* (M 2022:04) önskvärd, vilken skulle redovisats i december 2024.

Det finns vidare ett antal oklarheter som Lunds kommun bedömer

behöver utredas ytterligare alternativt förtydligas samt förslag som bedöms kunna få ekonomiska konsekvenser för Sveriges kommuner.

I den nedanstående texten anges i punktform mer detaljerade kommentarer till förslag i promemorian:

- *Tidplanen*

Avseende tidplanen för införande så är Lunds kommuns bedömning att den 1 januari 2026 är för nära i tiden och inte ger kommuner förutsättningar att genomföra de förändringar som krävs.

- *Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2016:614)*

Avseende bioavfall från verksamheter anges på sidan 58, kapitel 3, § 7, att utsorteringskrav för flytande bioavfall tas bort. Men det är fortfarande så att allt avfall ska separeras från förpackningar och Lunds kommun anser att det är oklart var det avfallet ska sorteras.

Avseende förpackningsavfall sidan 59, kapitel 3, § 9, så finns inget undantag för flytande bioavfall vilket gör att paragraf 7 och 9 inte överensstämmer.

Avseende förpackningsavfall från verksamheter och kommunens möjligheter att transportera detta vill Lunds kommun i samband med sidan 60, kapitel 3, § 12, framföra att det bör vara tillåtet för kommunen att samla in förpackningsavfall om ingen privat aktör kan eller vill och att detta ska få samlastas med förpackningsavfall från hushållen, om man räknar av de mängderna som samlas in från verksamheter så att ingen ersättning fås från Naturvårdsverket. För de delar av Lunds kommun som utgörs av landsbygd bedöms det som tveksamt om det kommer att finnas privata aktörer som erbjuder denna tjänst. Med det lagda förslaget finns därmed risk att detta avfall inte kommer att samlas in.

- *Förändringar och förtydliganden av olika aktörers ansvar för avfall, kapitel 5*

I promemorian föreslås att ansvaret för avfall från detaljhandel med livsmedel, förbrukat matfett och kontorspapper från yrkesmässig verksamhet flyttas från kommunen till den verksamhet som producerar avfallet. Förslaget innebär att ansvaret för avfallet övergår till privata aktörer – såsom det var innan 2020. Lunds kommun vill dock framföra att andrahandsansvaret är komplicerat eftersom kommunerna ska göra en bedömning vart femte år om det finns en marknad som hanterar avfallet från detaljhandeln och om prissättningen är skälig. Det innebär

i princip att kommunerna blir garanter för eventuella marknadsmisslyckande vilket inte bedöms som rimligt. Lunds kommun föreslår att avsnittet förtydligas och utreds ytterligare.

- *Ökad återanvändning och materialåtervinning, kapitel 8*

I promemorian föreslås att kommuner senast 2027 ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll. Vidare anges på sidan 125 att "Kravet bör utformas så att kommunerna kan skapa egna insamlingssystem samtidigt som de kan välja att samarbeta med lokala näringslivsaktörer som bedriver en affärsverksamhet med inriktning på återanvända produkter, t.ex. secondhandbutiker, butiker med kommissionsförsäljning, loppmarknadsverksamheter eller ideella välgörenhetsorganisationer." samt på sidan 126 att "Aktörer som efterfrågar återbruksprodukter måste behandlas på ett sinsemellan likvärdigt sätt av kommunen. Vidare måste kommunen beakta reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen (2008:579) för det fall kommunen bedriver egen hantering/förädling och försäljning av återbruksprodukter i en ekonomisk verksamhet."

Lunds kommun anser att det i grunden troligen kan leda till mer återanvändning och att de cirkulära avfallsmängderna minskar men att det riskerar att påverka den cirkulära ekonomin såsom secondhand verksamheter (till exempel Myrorna eller Emmaus Björkå) negativt. Snarare bör återanvändningen organiseras i tre steg där secondhand verksamheterna först får tillgång till avfallet. Det som inte tas om hand där går vidare till en "ge och ta" sortering där kommuninvånare kan hämta och lämna. Det som inte tas om hand där blir restavfall.

Vidare anges att systemet ska vara på plats 2027. Detta kräver stora ombyggnationer på återvinningscentraler vilket kan innebära att det inte går att genomföra inom angiven tidsplan, att det riskerar att påverka den övriga sorteringen på återvinningscentraler, att det i vissa fall inte är möjligt att göra på den tillgängliga ytan samt att det innebär investeringskostnader för kommuner.

Andelen avfall som återvinns inom detta system ska rapporteras och ska då enligt förslag i promemorian innehålla uppgifter om vikt i kilogram, sammansättning och ursprung. Uppgifterna om avfall ska även redovisas fördelat på olika materialslag. Lunds kommun bedömer inte att detta är möjligt att genomföra i praktiken. Det skulle innebära att för alla privatpersoner som tar med sig någon återanvänd produkt hem så ska den vägas på en våg vilket kommer att innebära en omfattande administration.

- *Utsortering av avfall, 8.2*

På 126 föreslås att det ska införas krav på utsortering av grovavfall och avfall som består av papper, plast, glas och metall och som inte samtidigt är förpackningsavfall eller bygg- och rivningsavfall.

Lunds kommun anser att det behöver förtydligas vad detta innebär i praktiken. Behövs det till exempel i miljörum finnas både ett kärl för plastförpackningar och ett för övrigt plastavfall, eller är det tillräckligt att erbjuda detta på återvinningscentral?

- *Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning, 8.12*

I promemorian föreslås på sidan 139 att "Den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning och för att utifrån avfallets egenskaper uppnå en hög kvalitet på det återvunna materialet. Ytterligare sortering ska också krävas om det behövs för att nå materialåtervinningsmålen."

Lunds kommun vill framföra att det behöver förtydligas huruvida eftersortering av förpackningar landar på producentansvarsorganisationerna och eftersortering av restavfall landar på kommunerna.

Vidare vill Lunds kommun framföra att anläggandet av eftersorteringsanläggningar innebär stora investeringsutgifter och innebär bristfällig arbetsmiljö för medarbetare då det fortfarande, även i nya anläggningar, oftast först är ett manuellt steg där farligt avfall sorteras. För att få ekonomi i denna typ av sorteringsanläggningar krävs att de är storskaliga och bedömningar har gjorts att Skåne endast skulle behöva en sorteringsanläggning. Detta innebär att problem kommer att uppstå i logistiken avseende transporter av avfall samt vilken organisation som ska vara huvudman för anläggningen. Därutöver bedöms det innebära ökade avfallstaxor för brukare.

Lunds kommun anser att man snarare bör invänta effekterna av den lagstiftning som kom 2022 kring fastighetsnära insamling, innan ytterligare åtgärder införs så att det är klarlagt vilka mängder förpackningar som finns kvar i restavfallet. Denna insamling är fullt införd i hela landet först den 1 januari 2027 och kan inte utvärderas innan dess.

- *Kommunala avfallsplaner ersätts av en nationell avfallsplan*

Om förslaget genomförs så medför det att Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2020:6 om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall upphör, vilket skulle innebära att kravet i 21 § om att kommunen ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder också upphör. Lunds kommun vill understryka vikten av att detta krav bibehålls men kan inte se att den föreslagna promemorian innehåller detta eller motsvarande krav. Kravet är centralt för många kommuner som bedriver ett arbete med de två översta stegen i avfallshierarkin samt den möjlighet som följer av 27 kap. 4 § andra punkten miljöbalken avseende att avgiftsfinansiera sådana åtgärder.

Anders Almgren
Kommunstyrelsens ordförande